

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу МЕРИЛОВОЇ ІРИНИ ОЛЕКСАНДРІВНИ

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

подану на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури з спеціальності 18.00.04 – Містобудування та ландшафтна архітектура.

Актуальність обраної теми дисертації обумовлена необхідністю модернізації існуючої мережі закладів позашкільної освіти, яка була сформована ще за минулих часів, і вимагає якісних, конструктивних змін освітнього простору згідно нових сучасних потреб суспільства. Одним з основних завдань освіти сьогодення вважається забезпечення максимально сприятливих умов для саморозвитку особистості і чим гострішою в суспільстві стає потреба в творчому підході до освітньої діяльності, а відповідно і позашкільної роботи, тим більша необхідність у моделюванні креативного освітнього простору.

Дисертаційне дослідження Мерилової І.О. виконано у відповідності до основних вимог сучасної освіти, які задекларовані у законодавчих документах та державних національних програмах розвитку освіти. Ці вимоги орієнтовані на людину як основну цінність, а становлення особистості учня розглядається як вирішальний фактор у випереджаючому процесі розвитку покоління, покликаною жити і активно діяти в нових соціокультурних умовах. Оскільки процес становлення особистості вимагає вирішення відповідних містобудівних задач – формування і подальшого розвитку мережі закладів позашкільної освіти, як інноваційних центрів освітнього простору, то представлена наукова робота безперечно є своєчасною і актуальною.

Об'єкт дослідження – мережа закладів позашкільної освіти.

Предмет дослідження – функціонально-планувальна організація мережі закладів позашкільної освіти (на прикладі Дніпропетровської області).

Тема дисертаційної роботи носить міждисциплінарний характер, орієнтований на дослідження різних компонентів проблеми освіти – соціальних, політичних, педагогічних, географічних, архітектурно-планувальних та ін. В дисертації поставлена мета розробити наукові, концептуальні засади функціонально-планувальної організації мережі закладів позашкільної освіти та запропонувати практичні рекомендації щодо її містобудівного проектування. Завдання дослідження визначені у відповідності до поставленої мети.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій полягає в тому що:

- вперше науково обґрунтовано новий містобудівний об'єкт – «мережа закладів позашкільної освіти» (спортивних, музичних та художніх шкіл, клубів, палаців творчості тощо) як складовий елемент системи освіти в структурі житлових утворень;

- розроблено класифікацію закладів позашкільної освіти для міського середовища (квартал, мікрорайон, район, місто) та населених пунктів сільської місцевості (мале селище, велике селище, селище міського типу);

- визначено архітектурно-містобудівні принципи удосконалення мережі навчальних закладів: доступність, кооперація ділянок забудови, структурна інтеграція, адаптивна трансформація, екологічність навчального середовища; розрахунково-планувальні моделі мережі закладів позашкільної освіти для різних рівнів містобудівної організації;

- удосконалено методика розрахунку радіусів доступності закладів позашкільної освіти з урахуванням щільності населення житлових утворень, відсотка охоплення дітей позашкільною освітою та фізичних можливостей учнів різних вікових груп;

- розроблені рекомендації щодо формування функціонально-планувальної структури та нормативного регламентування територій позашкільних закладів освіти.

Ступінь обґрунтованості та достовірності отриманих результатів визначається застосуванням методів системного підходу, залученням методів емпіричного дослідження (історичний аналіз, натурні обстеження, методи

статистичного аналізу, картографічні, порівняльно-типологічний аналіз), методів структурно-функціонального моделювання та експериментального проектування. На основі зазначеного методологічного апарату автором було розроблено планувальну модель організації мережі закладів позашкільної освіти, комплексний підхід до формування окремих закладів позашкільної освіти як складних багатофункційних утворень, представлено мережу освітніх закладів як ієрархічну підпорядковану систему позашкільних навчальних установ (окремо збудованих, інтегрованих або введених в структуру навчального об'єднання) в різних містобудівних умовах. Основні положення дисертації впроваджені у теорію і практику містобудівного проектування, що підтверджено актами впровадження (7 актів впровадження), друкованими працями. Опубліковано 19 друкованих праць. Це свідчить про високий рівень апробації дослідження та повноту викладення результатів роботи в опублікованих працях.

Практична цінність роботи полягає в тому, що основні теоретичні положення, прикладні результати і висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, а також при коригуванні існуючих та створенні нових нормативних положень стосовно проектування та будівництва закладів позашкільної освіти, при розробці проектно-планувальної документації мережі навчальних закладів.

Структура дисертації побудована чітко, лаконічно і відповідає поставленій меті і завданням дослідження. Дисертація складається із розширеної анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, що включають акти впровадження результатів дослідження, текстова частина дисертації налічує 144 сторінки, графічна частина – 42 ілюстрації. Список використаних джерел включає 194 найменування, додатки – 22 сторінки, з яких акти впровадження – 7 сторінок.

У вступі сформульовано актуальність теми, мета, завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, наукова новизна, практична значущість, розкрито методи дослідження та зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

У першому розділі роботи **«Сучасний стан теорії та практики формування мережі закладів позашкільної освіти»** детально проаналізовані дослідження української архітектурно-містобудівної школи та нормативна документація України для позашкільних установ; розглядається процес еволюції та становлення мережі об'єктів позашкільної освіти на території Дніпропетровщини, та аналізуються проблеми сучасного стану мережі таких закладів у м. Дніпро; зроблено порівняльний аналіз існуючого стану мережі закладів позашкільної освіти в Україні з досвідом організації, будівництва та експлуатації аналогічних об'єктів системи освіти в Німеччині, Іспанії, Франції, Польщі, Білорусії, країнах Скандинавії та Азії – Японії, Китай та ін. Відмічено, що зарубіжна практика формування освітньої мережі розвивається в напрямку створення більш гнучкої організації та ефективного використання навчальних просторів, інтеграції позашкільного виховання у об'єкти сфери громадського обслуговування (ботанічні парки, планетарії та обсерваторії, лабораторії та наукові центри при навчальних закладах, бібліотеки тощо). У процесі дослідження автором встановлено, що мережа закладів позашкільної освіти в Україні, як об'єкт містобудівного проектування, комплексно досліджується вперше.

У другому розділі роботи **«Методи дослідження проблеми розвитку мережі закладів позашкільної освіти»** розглянуто загальну методика дослідження; соціально-економічні, демографічні, педагогічні, історико-культурні, містобудівні передумови реформування мережі закладів позашкільної освіти; сформовано методологічний апарат даного дослідження, який базується на обґрунтуванні дослідницьких напрямків та завдань, визначенні відповідні терміни (автором запропоновано формулювання терміну «мережа закладів позашкільної освіти»), обґрунтовано перспективні напрямки розвитку мережі закладів позашкільної освіти; проаналізовано ряд державних документів та сформовано класифікацію позашкільних освітніх установ за економічними, педагогічними, методологічними типологічними та функціонально-планувальними ознаками, удосконалено методику розрахунку місткості навчального закладу.

У третьому розділі роботи **«Наукові засади функціонально-планувальної організації мережі закладів позашкільної освіти»** визначені архітектурно-містобудівні принципи («принцип доступності», «принцип кооперації територій», «принцип інноваційності», «принцип структурної інтеграції», «принцип адаптивної трансформації», «принцип екологічності навчального середовища») і розроблені планувальні моделі організації мережі позашкільних навчальних закладів в міському середовищі та сільській місцевості; встановлено, що, ґрунтуючись на однакові принципи організації, моделі мають відмінності в силу демографічних, економічних та містобудівних факторів; були сформовані рекомендації щодо корегування існуючих радіусів обслуговування закладів позашкільної освіти на різних рівнях містобудівної організації та їх розміщення в структурі населених пунктів, надано рекомендації щодо розміщення позашкільних навчальних закладів в структурі житлових утворень поселень; запропоновано розрахунок територіальних параметрів ділянок для різних типів об'єктів позашкільної освіти; розроблена схема покриття території міста Дніпро мережею позашкільних установ.

Висновки до кожного розділу дисертації і загальні висновки конкретні, логічні і послідовні, підсумовують основний зміст проведеного дослідження, ілюстрації добре доповнюють теоретичний матеріал.

Зміст та структура автореферату відповідають змісту дисертаційної роботи.

Поряд з позитивними якостями проведеного дослідження в цілому, слід зазначити окремі зауваження та побажання:

1. В розділі 1.2 (С. 51-61) надмірно детально аналізується історичний процес становлення позашкільної освіти на території сучасної Дніпропетровської області починаючи з XVI століття. Результати цього аналізу суттєво не впливають на розвиток навчально-матеріальної бази об'єктів позашкільної освіти і шляхів перспективного розвитку їх мережі в сучасних містобудівних умовах.

2. В розділі 1.3 (С. 71, рис.1.7) дається стверджується, що «мережа позашкільної освіти більшості країн світу формується на основі можливих

концепцій: «концепції піклування» та «концепції розвитку» і розкрита їх роль в дослідницькій роботі автора, але відсутня чіткість у джерелі виникнення цих концепцій.

3. Представлена в розділі 2.3 гіпотетична модель формування мережі закладів позашкільної освіти (С. 126-127. рис. 2.7) потребує більш розширеного опису і пояснення.

4. В розділі 2.3 при виборі ознак (економічних, педагогічних, архітектурно-містобудівних), що обумовлюють класифікацію позашкільних освітніх установ було би доцільно також акцентувати увагу на ролі науково-технічного прогресу (*перехід до інноваційної моделі економічного зростання та розвитку наукомісткого високотехнологічного виробництва*) у формуванні мережі закладів позашкільної освіти. Конкретно цей аспект в дисертації розглядається у розділі 3.1 як «принцип інноваційності» і С. 202 – розвиток системи позашкільної освіти в новому типі інформаційного суспільства.

5. Пропонується в розділі 3.1 комплексний позашкільний навчальний заклад IV рівня називати інноваційним центром, а не міським палацом для дітей та юнацтва, що більш відповідає процесу розвитку наукомісткого високотехнологічного виробництва в світі. В дисертації автор має право вводити нову термінологію.

Наведені зауваження принципово не знижують загальну високу оцінку дисертації, і не впливають на одержані ґрунтовні наукові результати дослідження.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження, автореферату, праць здобувача, опублікованих за темою дисертації, дозволяє стверджувати, що дана дисертація є завершеним науковим дослідженням.

Дисертація «Функціонально-планувальна організація мережі закладів позашкільної освіти (на прикладі Дніпропетровської області)» є самостійно виконаною працею в галузі архітектури та містобудування, в якій отримані нові наукові положення та комплексно вирішено актуальну проблему удосконалення мережі об'єктів позашкільної освіти в умовах сучасної ущільненої забудови у містах та в сільській місцевості, що має вагоме

соціально-економічне та архітектурно-містобудівне значення, а її авторка – Мерилова Ірина Олександрівна – заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.04 «Містобудування та ландшафтна архітектура».

Кандидат архітектури,
доцент кафедри «Містобудування»
Національного університету
«Львівська політехніка»



Т.М. Мазур

Підпис кандидата архітектури,
доцента Т.М. Мазур засвідчую
Вчений секретар
НУ «Львівська політехніка»



Р.Б. Брилинський